

JOSEP ROVIROSA OLIVÉ, secretari general de la Fundació Consell de la Informació de Catalunya,

CERTIFICA: Que en relació a l'expedient de tramitació ordinària núm. 4/2023 els membres del Consell de la Informació de Catalunya van adoptar per unanimitat i en reunió presencial i virtual de data 26 de juny de 2023 el següent acord, segons la documentació de l'expedient:

Expedient núm. 4/2023

ASSUMPTE

La senyora M. M. envia una queixa al CIC amb relació al tractament fet al programa Planta Baixa de TV3 per les periodistes Rebeca Carranco i Agnès Marquès sobre el doble suïcidi ocorregut a Sallent.

ANTECEDENTS

El 21 de febrer de 2023, dues bessones es precipitaren al buit des del balcó de casa seva amb el resultat de mort per una i de greus lesions per l'altra. Del que s'ha sabut a posteriori, corroborat per les cartes de comiat, sembla que la menor, morta, s'estava qüestionant des de feia unes setmanes la seva identitat de gènere, havia demanat ser tractada en masculí i ser anomenada Ivan . Aquesta condició havia estat motiu de mofa i assetjament per part de companys de l'institut.

Al programa planta Baixa de TV 3 es va parlar de la notícia els dies 23 i 24 de febrer referint-se a les "dues bessones", "les dues germanes". La senyora M.M considera que això vulnera l'ètica periodística concretament l'article 1 del Codi sobre "informar de forma acurada i precisa". Considera també que el tracte en femení va ser una falta de respecte, en contravenir el desig de la menor de ser tractada en masculí. Comenta a més a més que, en cas de no tenir prou certesa sobre les informacions al respecte, s'hagués pogut emprar el gènere neutre.

AL·LEGACIONS

La corporació de Mitjans Audiovisuals de Catalunya ha fet arribar al CIC les al·legacions següents:

Que malgrat que a la carta de comiat de l'adolescent de Sallent expressava malestar per la seva identitat de gènere, cap font oficial no va confirmar si havia demanat que se l'identifiqués com a noi, ni a l'escola, ni a l'entorn familiar. Per això, TV3 va considerar fer el tractament en femení fins que arribés alguna confirmació formal que realment l'adolescent havia demanat un canvi per passar a ser noi. Una vegada l'avi del menor va confirmar oficialment que el seu net volia fer el trànsit, a partir del dissabte 25 de febrer, es va canviar la denominació en tots els programes.

CONSIDERACIONS PRÈVIES

A.- DEFINICIONS:

- **Trans:** persona que té o desitja expressar una identitat de gènere diferent de l'assignada en néixer.

- **Disfòria de gènere:** diagnòstic de l'última classificació de l'APA, DSM-5 (2013), que defineix el sofriment a causa de l'aversion de la persona als propis genitals. El grau de disfòria és variable, i depèn en gran manera de les pressions externes que s'hagin patit respecte del seu cos i la seva identitat. No és sinònim de transsexualitat: hi ha persones trans que no

pateixen un conflicte amb els seus genitals i no troben avantatges a sotmetre's a operacions plàstiques.

- **Identitat de gènere:** autoconcepció del gènere, és a dir, la identificació personal amb els rols que socialment s'atribueixen a homes i dones; pot o no coincidir amb el sexe i és independent de l'orientació sexual i afectiva.

- **Incongruència de gènere:** diagnòstic utilitzat en l'última classificació de l'OMS (CIM-11) de 2018, amb les mateixes característiques que la disfòria de gènere, però, a diferència d'aquesta, no consta entre els trastorns mentals sinó en les "condicions relacionades amb la salut sexual".

B.- INCREMENT DELS JOVES QUE ES DECLAREN TRANS.

En la darrera dècada, i sobretot en els últims cinc anys, el nombre de menors d'edat que es declaren transgènere ha experimentat un augment exponencial a Catalunya i continua en continu creixement. Actualment, fins a un 10% d'adolescents es declaren trans. L'adolescència és un període especialment vulnerable durant el qual es pot experimentar certa incomoditat o malestar amb el propi cos; la fragilitat emocional pròpia d'aquesta etapa i la característica cerca de gratificació immediata dels joves, pot portar a fer asseveracions contundents com la de discordança amb el gènere que en moltes ocasions poden canviar amb el pas del temps.

A més a més, els adolescents de la generació actual solen tenir una baixa tolerància a la frustració, degut, segurament, a una sobreprotecció familiar mal entesa, que els resta resiliència.

D'aquí, la necessària cautela en enfront de afirmacions rotundes com la de ser trans davant la qual, convé un diagnòstic acurat, sobretot si hi ha demanda de tractaments que poden portar a situacions irreversibles.

La major incidència de joves trans avui en dia segur que té a veure amb la pressió social, donat que els menors són especialment sensibles a influències externes (amics, tv, xarxes socials) però també a la major llibertat i comprensió dels pares a l'hora d'acceptar-ho. El procés de definició de la identitat sexual o de gènere de les persones menors trans (que sí que ho són) és un camí personal difícil, al qual es pot sumar una important estigmatització, marginació i, moltes vegades, violència, que poden donar lloc a conflictes i símptomes que cal contenir i tractar. L'ansietat, l'estrès, la profunda tristesa, la depressió o el suïcidi són més freqüents en el col·lectiu trans en el qual es donen, a més, diferents factors interrelacionats (ètnia, religió, cultura, pobresa, infància...) que poden augmentar la vulnerabilitat i la complexitat de l'abordatge.

L'any 2018, l'OMS despatologitza el transgènere eliminant la transsexualitat de la llista de malalties mentals i la cataloga com "incongruència de gènere" Així doncs si bé no s'ha de donar per fet que el desig de canvi de gènere ocult un problema mental, sí que pot ser que alguns d'aquests problemes quedin amagats i infratractats sota la demanda explícita i contundent de canviar de gènere.

En aquest sentit, s'han alçat moltes veus des de la Psiquiatria advertint del perill de l'infradiagnòstic i, per tant, que aquests problemes d'ansietat o malestar puguin perdurar malgrat que el canvi s'acompleixi.

Adquireix, doncs, la màxima importància l'acompanyament d'aquests menors en tots els àmbits socials (família, escola, lleure, etc.) per ajudar a clarificar si el desig de trànsit és real o no o si amaga altres problemes... alhora que cal augmentar la seva informació sobre riscos de precipitació o de decisions irreparables-

S'ha d'esbrinar si la voluntat expressada es manté al llarg del temps o és fruit d'una crida de l'entorn com a solució fictícia a altres problemes i finalment – si ho demana- si es beneficiarà o no de tractament.

2. LLENGUATGE INCLUSIU

La llengua evoluciona constantment i s'adapta a les noves maneres de concebre la realitat. Per tractar tots els gèneres per igual, des dels anys vuitanta, s'han emprat esforços per proposar un ús del llenguatge neutre en matèria de gènere, no sexista, igualitari de forma que no es privilegi cap gènere i no es perpetuïn els prejudicis. El llenguatge inclusiu consisteix en un grup de propostes que intenten que totes les persones se sentin representades en el discurs de forma digna. Això no obstant, la llengua triga temps a adaptar-se a les realitats que conformen el dia a dia i darrerament s'han alçat veus de persones no binàries, és a dir que no s'identifiquen ni amb el gènere masculí ni amb el femení, que busquen i demanen fórmules de llenguatge per dirigir-s'hi. Es tracta de fórmules artificials, que responen a una realitat canviant i potser són inevitables. Tanmateix, la seva aplicació és complicada i la mostra és que totes les llengües del nostre entorn tenen els mateixos problemes.

Una proposta és canviar la flexió del gènere per la vocal "i". Tot i que la majoria de lingüistes i acadèmics de la llengua no hi estan d'acord , són conscients que és un tema al qual caldrà buscar una solució.

És probable a més, que debats massa aferrissats sobre la inclusió al llenguatge, puguin amagar o descuidar el debat cabdal, realment important , que és com fer que la societat en el seu conjunt sigui capaç d'acceptar la diferència, fer front a l'assetjament (escolar o no) i prevenir situacions de patiment extremes que puguin conduir fins al suïcidi.

PONÈNCIA

La senyora M.M en el seu escrit de queixa, considera que no es va informar de forma "acurada i precisa".

El Codi Deontològic obliga a la "recerca de la veritat". Per tant, haver canviat el tracte de femení a masculí sense la certesa de què existís una decisió ferma de trànsit, hagués estat com a mínim, poc rigorós (els pares, en un comunicat d'agraïment a les mestres de suport rebudes, precisen que desconeixien aquest desig i insisteixen en el nom de la seva filla: Alana)

Pel que fa a la proposta de la reclamant sobre l'ús del neutre, si la informació era dubtosa, en aquest cas s'hauria d'utilitzar la vocal "i," ("lis bessonis" en comptes de "les bessones") però creiem que aquesta forma d'expressió podria haver resultat xocant per a la majoria de gent, sense afegir valor a la informació.

És clar que l'únic objectiu d'aquest tipus de llenguatge és el de millorar la vida d'aquelles persones que són rebutjades per la llengua, fent-les visibles i demostrant respecte. Ara bé, fer servir el llenguatge inclusiu en determinats supòsits és òbviament complicat per al públic en general alhora que topa amb el rebuig de la majoria de lingüistes. D'altra banda, si tal com s'ha dit els acadèmics reconeixen que seria bo trobar una solució acceptada per tota

la comunitat de parlants, és desitjable que els mitjans de comunicació esmercin esforços en trobar fórmules que demostrin sensibilitat cap al tema.

La rectificació de TV3 en el moment en què confirma oficialment la informació sobre el desig del menor de canvi de gènere i la verbalització i aclariment del perquè del canvi, les considerem mostra de preocupació pel tema i de respecte cap a la voluntat del menor.

De conformitat amb la ponència, el Consell de la Informació de Catalunya adopta el següent

ACORD:

No s'ha vulnerat el Codi Ètic en l'article 1 sobre el deure "d'informar de manera acurada i precisa".

"El professional del periodisme està compromès amb la recerca de la veritat i, conseqüentment té l'obligació d'acostar-se a la realitat dels esdeveniments amb la màxima fidelitat possible. Els mitjans han d'observar sempre una clara distinció entre les informacions i les opinions, difondre únicament informacions contrastades amb diligència, i evitar la difusió de conjectures i rumors com si es tractés de fets."

Ara bé, és possible que, mínimament coneixedors del tema de fons transgènere, s'hauria pogut ser més delicat i afegir en algun moment de la informació el dubte sobre el tractament a emprar o alguna altra fórmula similar que mostrés més mirament cap aquesta faceta tan personal de la víctima. Però, malgrat aquest matís, no es veu una mala praxi ni una actitud negligent o irrespectuosa.

I per que així consti s'estén la present certificació, amb el vistiplau del president, a Barcelona en data 26 de juny de 2023. Certifico.

Vistiplau
Josep Carles Rius
President

Josep Rovirosa
Secretari General

Vot particular que presenta Joana Gallego respecte a l'expedient 4/2023 referit a la informació que va fer *Planta Baixa* de TV3 sobre el suïcidi de dues germanes en Sallent.

Després de l'anàlisi que es fa de l'expedient 4/2023 respecte a la queixa presentada per M.M. en relació a la informació que *Planta Baixa* de TV3 va emetre sobre el suïcidi de dues germanes a Sallent, el 21 de febrer de 2023, aquesta vocal emet un vot particular discrepant amb la ponència.

De fet aquesta vocal coincideix en la proposta d'acord de la ponència, segons la qual el mitja (TV3) no va vulnerar el Criteri 1 del Codi Ètic però discrepa de com es formulen les Consideracions Prèvies que serveixen d'explicació contextual de l'esdeveniment.

Considera aquesta vocal que per arribar a la conclusió que TV3 no va vulnerar el Criteri 1 del Codi Ètic que diu:

“El professional del periodisme està compromès amb la recerca de la veritat i, conseqüentment té l’obligació d’acostar-se a la realitat dels esdeveniments amb la màxima fidelitat possible. Els mitjans han d’observar sempre una clara distinció entre les informacions i les opinions, difondre únicament informacions contrastades amb diligència, i evitar la difusió de conjectures i rumors com si es tractés de fets.”

resulta totalment innecessari posar definicions o glossari de conceptes que no estan consolidats ni consensuats en la comunitat internacional. Les al·legacions de la CCMA són suficientment explícites del per què va informar com ho va fer, on es desprèn que va complir amb l’article abans citat.

Per tant, recollir aquestes llargues explicacions en els Punts A) Definicions, en el Punt B) Increment dels joves que es declaren *trans* o en el punt C) Llenguatge Inclusiu, on es barregen diferents reflexions sobre el fenomen “*trans*”, no són en absolut necessàries per arribar a la conclusió final, però en canvi podrien interpretar-se com que el CIC assumeix una sèrie de conceptes que encara estan sota discussió i que de cap de les maneres resulten ni científicament ni teòrica acceptats per tota la comunitat.

Caldria una reflexió molt profunda sobre com aquestes noves problemàtiques en torn al sexe, al gènere i a les “identitats” han de ser abordades pels mitjans de comunicació, però aquesta vocal considera que aquesta ponència no és el lloc adequat per a fer-ho.

Signat a Barcelona, 27 de juny de 2023

Joana Gallego Ayala

Vot particular que presenta la Sra. Dolors Massot Sentís respecte a l’expedient 4/2023 referit a la informació que va fer el programa *Planta Baixa* de TV3 sobre el suïcidi de dues germanes a Sallent.

Després de l’anàlisi que es fa de l’expedient 4/2023 respecte a la queixa presentada per M.M. en relació a la informació que *Planta Baixa* de TV3 va emetre sobre el suïcidi de dues germanes a Sallent, el 21 de febrer de 2023, i després de llegir el vot particular de la consellera Sra. Joana Gallego, aquesta vocal emet un vot particular.

Aquesta consellera coincideix només parcialment en la proposta d’acord de la ponència, segons la qual el mitjà (TV3) no va vulnerar el criteri 1 del Codi Ètic i discrepa de com es formulen les Consideracions Prèvies.

Aquesta consellera vol fer notar que el dictamen utilitza en les seves consideracions definicions o glossari de conceptes que no estan consolidats ni consensuats en la comunitat internacional. Creu, però, que s’ha fet amb ànim metodològic per argumentar la decisió final.

Les consideracions dels punts A) Definicions; B) Increment dels joves que es declaren *trans*; i C) Llenguatge Inclusiu; podrien interpretar-se com que el CIC assumeix una sèrie de conceptes que encara estan sota discussió científica. Tanmateix pensa que són una

aportació positiva a la discussió i a la voluntat de trobar respostes deontològiques als dubtes que presenta el treball periodístic.

Caldria una reflexió molt profunda sobre com aquestes noves problemàtiques en torn al sexe, al gènere i a les "identitats" han de ser abordades pels mitjans de comunicació sense caure en ideologies i fent prevaldre l'autoritat de la comunitat científica.

En el cas que ens ocupa, aquesta consellera considera que s'aprecia una voluntat de respecte per part de TV3 en el tractament de la informació. Tanmateix, voldria subratllar que és important distingir l'autoritat de les fonts que s'utilitzen i per tant, en casos com aquest, és essencial buscar el diagnòstic mèdic i donar-li prioritat.

En cas que no es disposi de diagnòstic mèdic, s'ha de fer constar així a la informació i donar a la resta de veus l'autoritat que mereixi.

Pel que fa al gènere filològic, quan no hi ha diagnòstic mèdic, aquesta consellera considera que s'ha de mantenir el del sexe biològic deixant clar quina era la situació i la problemàtica que presentava la persona.

Per aquesta raó, aquesta consellera creu que les declaracions de l'avi no son suficients per alterar el gènere filològic de la menor, ja que només sabem que hi havia voluntat de ser trans, però no consta una valoració mèdica sobre aquest punt.

Dolors Massot

Puigverd de Lleida, 29 de juny de 2023